

den Darmkanal mit dem Kot entfernt werden. Jedenfalls ist es auffallend, dass man von Reihergewöllen kaum etwas hören kann. JAKOB SCHENK fand einmal Gewölle von Zwergrohrdommel. Bei Untersuchungen von sieben dieser Gewölle — wie erwähnt — fand ich Fischreste und Wasserkäferreste darin. Ob aber die Gewölle in grösserer Zahl und — ich wiederhole es — normalerweise und regelmässig gebildet werden, und ob auch das Studium dieser Gebilde für uns unbedingt notwendig wäre, wissen wir bisher noch nicht. Merkwürdig ist auch, dass mehrfach Chitin-Reste von Insekten in den Mageninhalten gefunden werden, die der Vogel ebenso gut mit dem Gewölle abgestossen haben könnte, wie die Schuppen.

Kisebb közlemények.

A saskeselyű újból fészkel a Retyezáton. Még 1927 őszén SPIESS ezredessel egyidejűleg láttunk egy saskeselyűt a Zenoga-tónál. Egyenesen szembe jött velünk két hollótól kísérve. A télen át többször láttak két példányt. 1928 március havában a Zseminye-völgyben a farkasok lehúztak egy őzbakot, melynek hullájáról az egyik vadőr egész közéről látta felrepülni az egyik saskeselyűt, míg a másik példány alacsonyán a fák fölött keringett. Az egyik példány alól feltűnően világos rozsdaszínű volt. Ezeknek a megfigyeléseknek az alapján most már bizonyosra vehető, hogy a már kipusztultnak vélt saskeselyű újból fészkel a Retyezáton, minden bizonnyal a Stenuletje szikláinak között, de ezt még eddig nem lehetett pontosan megállapítani.

GRÓF TELEKI JENŐ.

A gyurgyalag fészkelése Nógrádban. Még 1927. augusztus 2.-án figyeltem meg az első gyurgyalag-csapatot. Mintegy 20—25 darab érkezett észak felől Diósjenőre. Kérdezősködéseimre erdőőreim azt felelték, hogy Diósjenőn a gyurgyalag még sohasem fészkel, de minden ősszel átvonulnak. Ezután állandóan láttam őket egész augusztus hó folyamán. Lehetek összesen 50—60-an. Augusztus vége felé számuk állandóan apadt, szeptember 3-dikára leolvadt 7-re. Szeptember 7-dikén végleg eltűntek.

Állandó kutatásaim és tudakozásaim következtében végre megtaláltam 1927. évi fészkelőtelepeik egyikét a jászteleki homokbányában. Állítólag 10—15 pár fészkel itt, de 1928-ban nem telepedtek meg valószínűleg azért, mert a múlt évben kiszedték a fiókákat s néhány anyamadarat is lelőttek. Ugy mondják, hogy a méhesek körül garázdálkodtak.

Találtam azonban egy másik telepet, amely jóval nagyobb volt. Ez

Borsos-Berénke községtől körülbelül negyedórányi távolságra fekvő domb egyik lejtőjén volt, ahol elhagyott és új homokbányák váltakoztak. A fészkelő párok száma körülbelül 100 volt. Megvizsgáltam a fészkeiket s azt találtam, hogy azok rendkívül mélyek, valószínűleg azért, mert a laza talajban igen könnyű volt a munkájuk. A legrövidebb fészekeső hossza is 1·2 méteres volt, a leghosszabbat 2·45-re mértem. Háromféle fészektípust találtam. Mindháromnál a fészekhez vezető folyosó egyformán szűk, kivéve a bejárót, mely valamivel tágasabb s a sok ki- és berepüléstől ki van tágulva. Az első típusnál a folyosó vége hirtelen fordulattal jobbra tér és öbölszerűen kiszélesedik; ebben van a fészek. A második típusnál az öböl a bal oldalon van, a harmadiknál jobbról is, balról is van egy-egy költőtér, de mindig csak az egyik van elfoglalva. A költőtérben tulajdonképpen fészek nincsen, csak nagy mennyiségű rovarmaradvány, no természetesen a fiókák ürülete. A fészkekben a tojások száma 4—7 volt.

Julius 15-én voltam utoljára a telepen s felbontottam néhány fészket, hogy a fiókákat meggyűrűzzem. Összesen csak 12 madarat gyűrűztem. Nagyon meglepett azonban az, hogy az egyes fészkekben a majdnem teljesen kifejlett tollas fiókák mellett még egészen csupasz, látszatra csak alig néhány napos fiókák is akadtak.

Diósjenőn az őszi vonuláson, augusztus 3-án láttam az elsőket.

Hogy mióta fészkelnek itt a gyurgyalagok, arra vonatkozólag nem tudtam megbízható adatokat szerezni. Az Aquila 1905. évfolyamának 340-ik lapján van azonban egy érdekes közlemény UHDE ÁGOSTON-tól, amely arra enged következtetni, hogy ez a telep már akkor is megvolt. UHDE szerint 1905-ben a gyurgyalagot rendszeres kóborlásán figyelte meg. Mindig nyugatról érkeztek. Nógrádkövesd, UHDE megfigyelőhelye, ettől a teleptől pont keletre fekszik körülbelül 20 kilométernyi távolságban, így bizonyosfokú valószínűséggel szabad arra következtetni, hogy már 1905-ben is ezen a tájon volt a gyurgyalagok fészektelepe.

RÉZ ENDRE.

A gyurgyalag fészkelése Füzfőn. 1927. nyarán Füzfő határában néhány párból álló gyurgyalag-telepet fedeztem fel. A telep nagyobb terjedelmű legelőt átszelő meredekfalú szakadékban volt. 1928-ban, sajnos, nem foglalták el multévi tanyájukat.

MÁRY GYULA.

Gyurgyalag a Balaton vidékén. Balaton-Világos körül a Balaton-part mentén ez év augusztus 14.-én 8—9 darabból álló *Merops apiaster*-csapatot figyeltem meg, mely állítólag már hetek óta tartózkodott ezen a vidéken.

DR. TARJÁN TIBOR.

A gyurgyalag fészkelése Véménden. 1928 július 25-dikén a véméendi szőlőhegyen az egyik mély ut leomlott partjában *Merops apiaster* fészket találtak, melyben 6 fióka volt. Sajnos csak egy maradt meg belőlük, a többi a gyerekek kezén elpusztult.

AIZENPREISZ LAJOS.

Egretta garzetta fészkelése a Kisbalatonon. A Kisbalaton-on a különféle gémek közt csak elvétve fészkeltek régente néhány pár *kis kócsag*. DR. LOVASSY SÁNDOR szerint¹⁾ 1891, 1892 és 1895-ben fészkeltek itt utoljára 1—2 pár. Igen kellemes meglepetés volt tehát, mikor 1928 június 7-én a Kisbalaton „Cölömpös“ nevű sűrűn rekettyés részletében gémgyűrűzés közben a telep fölött keringő *batlák*, *bakesók*, *szürke-*, *kanalas-* és *üstökös-gémek* között egy az üstökös gémnél csak valamivel nagyobb, de annál lassabb röptű, hófehér madarat pillantottam meg! Később azután feltűnt a párja is és ekkor biztosra vettem, hogy ez idén legalább egy pár *kis kócsag* — annyi idő múlva! — újra fészkel a Kisbalatonon. Most már csak egy célom volt: felfedezni a fészket és meggyűrűzni a fiókákat! GULYÁS JÓZSEF kócsagörrel lesbe álltam tehát és kitartó türelem mellett az egyik kis kócsagot, valószínűleg a nőtényt, háromszor is mindig a nádas ugyanegy pontján láttuk leereszkedni. Később azután erre a helyre kétszer visszatérve: a madár mindig ugyaninnen emelkedett fel. Biztosra vettük tehát, hogy fészkének itt kell lennie, de akkor nem találtuk meg. Június 14-én ismét a Kisbalatonra mentem, s a kócsagör örömmel jelentette, hogy felfedezte a fészket! Szemügyrevéve a fészket, megállapítottam, hogy a telepen lévő összes fészkektől elütő típusu, fűzbokron épült, de nádból volt rakva és leginkább a *vörösgém*, sőt a *nagy kócsag* fészkéhez volt hasonló: kisebb kiadásban. Mivel a *garzetta* fűz vesszőből szokta fészket építeni: bizonyosfoku fentartással fogadtam e fészket, — mivel azonban valamennyi fészektől elütött: akceptálnom kellett, hogy mégis csak ez lesz a *garzetta-fészek*, annál is inkább, mert a kócsagör állítása szerint az elmúlt napokban is mindig erről a helyről szállt fel a *kis kócsag*. A fészekben csak 2 világos kékeszöld tojás volt, melyek nagysága közeljárt a *bakesó*-tojásokhoz. Ez a minimális tojásszám csak fokozta ingadozásomat, mert a *kis kócsagnak*, mint a gémféléknek általában, 4—5 tojása szokott lenni. Végül is arra a konklúzióra jutottam, hogy ezt a fészket csakis a fiókák kiképzése után lehet majd teljes biztonsággal meghatározni. Erre azonban, sajnos, nem került sor, mert mikor SCHENK JAKAB kísérletügyi igazgató június 20-án itt járt a telepen: addigra valami ragadozó, hihetőleg *Circus aeruginosus*,

¹⁾ A Balaton gém-fajai. A Balatoni Múzeum-Egyesület első évkönyve, 1903. p. 104—105.

elpusztította a tojásokat. Ezután a lesújtó hír után annál nagyobb volt az örömöm, mikor június 26-án jelentette a kócsagőr, hogy megtalálta a *kis kócsag* fészket, de most már az igazit, mégpedig 4 fehérpelyhes fiókéval! Julius 9-én már szép nagyocskák voltak a garzetta-fiókák és közeledtünkre rögtön fürgén kusztak le a fészkekről, s a rekettyebokrok alján batlaszerű tüneményes gyorsasággal iramodtak tova, a sűrű nádban egykettőre eltűnve szemünk elől. Csak másnap hajnalban sikerült a 4 közül az egyik *kis kócsag* fiókat nagynehezen elfogni és meggyűrözni, a többit azonban gyűrületlenül hagytam, mert nem akartam őket tulságosan zaklatni. A fészek 1.20 m. magasságban rekettyebokron fűz vesszőből épült és tökéletesen az *Ardeola ralloides*, illetve némileg a *Nycticorax griseus* fészkéhez volt hasonló, nagyságra nézve a kettő között állva, tehát tipikus garzetta-fészek volt. Érdekesnek tartom még megemlíteni, hogy mikor június 15-én figyeltük a garzettákat, azok leshelyüinktől 10—12 lépésnyire egy fűzbokorra szálltak, és ekkor meglepődve konstatáltuk, hogy csak az egyiknek, minden valószínűség szerint a ♂-nek van kontya, illetve bóbítája. Lehetséges, hogy párzási hevület közben talán a ♂ tépte ki a ♀ kontyollait, de az is lehetséges, hogy a fiatal ♀ az első években még nem kapja meg bóbítáját. Ebben az esetben a bóbíta korjegy volna. A kócsagőr jelentése szerint a kis kócsagok szeptember 30-án vonultak el a Kisbalatonról.

WARGA KÁLMÁN.

Kis kócsag (*Egretta garzetta*) Monostorszeg mellett. 1926 év tavaszán megtelepedett 7 drb. kis kócsag a Monostorszeg melletti Szigaszigeten. Május hó elején lelőttek egyet s utána — épp a költés időszakában — még 3-at. A többiek sorsáról — a legnagyobb utánajárásom dacára — nem tudhattam meg semmit.

WÁHL IGNÁCZ.

Ujabb megfigyelések *Cettia cetti sericea* Temm.-ről. Erre a madárra vonatkozó első közleményem óta (Aquila 1921. p. 176.) ismételten is megjelent Óverbászón a *berki poszáta*. Az 1921. év után, amikor több példány is akadt, újból csak 1923. dec. 11-dikén és 12-dikén tudtam egy-egy példányt megfigyelni. A következő példány 1926. dec. 20-dikán mutatkozott ezt le is lőttem és beküldtem a M. K. Madártani Intézetnek. 1927-ben újra jelentkezett két darab, ezuttal már igen korán, november havában. Nov. 5-dikén lőttem egy szárcsát, melyet mindig kíséretemben levő kutyám apportírozott. Csakhamar meghallottam jellegzetes hangjukat, mert a berki poszáták rendkívül hevesen szokták a kutyát attackirozni s ezzel tudatosan is szoktam élni, mert a nádasokba beküldöm a kutyát, hogy jelentkezésre bírja az esetleg ott rejlőzködő berki poszátákat. A mostani alkalommal is megjelent az itt levő két berki poszáta, néhány röpke pillanatra körülcikázták a kutyát, miközben jellegzetes „sztix-sztix“ és

„errrttetet“ hangjukat hallatták, majd nyomtalanul eltűntek a sűrű nádasban. Másnapra megint eljöttem ide, beküldtem a kutyát a nádasba, mire azonnal jelentkezett az egyik berki poszáta, melyet ezuttal elejtettem. Ez a példány is a M. Kir. Madártani Intézet gyűjteményébe került.

Eddigi tapasztalataim szerint a berki poszáta csak ősszel kóborol, november és december hónapokban. Ha áttelel, akkor néha március elejéig is itt marad. Bajosan tudom elképzelni, hogy pont csak az én megfigyelési területemen fordulna elő. Biztosra veszem, hogy hozzáértő megfigyelők — különösen azok, akik délibb vidékeken vannak, ott is megtalálnák.

SCHENK HENRIK.

A vörösfejú gébics (*Lanius senator*) fészkelése a borsodi Bükkben. Diósgyőr-Vasgyártól délre, alig néhány száz lépésnyire a telep szélétől terül el a „Ládi erdő“ nevű ritkás tölgyes, mely kelet felé legelő-területtel s szőlőkertekkel határos. Az erdőt utóbbi területtől mélyebb árok választja el s az árok mentén figyeltem meg 1926. május 29-én — elsősorban e vidéken — a vörösfejú gébicset.

Június 18-án újra láttam, ezuttal már párosan. A két anyamadarat figyelve hamarosan felfedeztünk két fiókát is, melyeket szorgalmasan etettek.

1927. április 20-ikán ugyanez árok szélén láttam az első *Lanius senator*-t, szederbokor tetején, amint egy leselkedő macskát figyelve, farkát izgatottan jobbra-balra billegette. — Május havában s június első felében ismételten jártam e területen, anélkül, hogy e mifelénk annyira ritka gébicssajt újra láttam volna; csak töviszuró-gébics és kis őrgébics került szemem elé. — Június 20-án kutattam e területen ismét gébicsek után s ez alkalommal valóban meglepő eredménnyel. Vörösfejú gébiczből nem kevesebb mint három himet, két tojót s mintegy 8—11 anyányi fiókát találtam, aránylag kis területen, kisebb csapatokba elosztva; egy-egy öreg körül 2—3 drb. fióka; csak egy himet láttam fiókák nélkül. Az egyik tojót, mely a fiókáját nagyon féltette, közeledésemre izgatott csettegetéseiben egészen sajátságos, vékony, halk, fütyszerű hangot is hallatott.

Az egyik him — mely 2—3 fiókától követte — több ízben ugyanazon galagonya-bokorra szállt le, különösen felkeltette figyelmemet, mert láttam, hogy mindig ugyanazon helyen csipeget valamit. Odaérve meglepetve láttam, hogy az egyik tövisre kis zöld béka hullája van felszúrva, melynek csontjáról már le van csipegetve a hus s hasa is ki kezdve! E kis levelibéka husával etette tehát a gondos gébicsapa fiókáit.

Tekintettel arra, hogy április végétől június 20-ig, e területen *Lanius senator*-t nem láttam, utóbbi napon pedig ily nagy számban találkoztam vele, arra gondolok, hogy költési területnek nem e legelőszéli tölgyest, hanem egy nem tulmessze fekvő bokorral szegélyezett domboldali gyümölcsöst, vagy közeli szőlőt választotta.

1928-ban két *Lanius senator* fészket találtam a „Ládi erdő“-ben. Mindkét fészek tölgyfán van, 7—9 méternyire a föld felett, 1—2 méternyire a törzstől s közvetlenül egy-egy vastagabb ágon nyugszanak.

Az elsőket május 1-én láttam. Május 15-én 6 darabot észleltünk. Az első fészket június 17-én vettük észre, a másodikat jun. 19-én; ebben már 6 tollas fióka volt, melyeket 21-én meggyűrűztem. 1928-ban a Borsodi Bükk más helyén is találkoztam a vörösfejű gébicsessel és pedig jun. 29-én *Parasznya* mellett. Valószínűleg ez is fészkelte itt. A Bükkhegység egyéb vidékein azonban hiába kerestem.

Vajjon remélhetjük-e három egymás után következő fészkelése után, hogy most már állandó telepesünk lesz ez a ritka és gyéren előforduló gébics, amely tán Sopron vidékét kivéve sehhol se telepedett meg állandóan.

DR. MAUKS KÁROLY.

A vörösfejű gébics újabb fészkelő helye. Csákváron 1928. július 1-jén egy gazdasági major közelében vörösfejű gébics fészkelte. A jelzett időben 6 fiókája volt, melyek már rövid idő múlva kirepültek.

NAGY JÓZSEF.

Vörösfejű gébics Komárom megyében. 1927. július 14-dikén Bábolnán, Komárom megyében 2 darab vörösfejű gébicset lőttem.

MÁRTONFFY DÉNES.

***Sturnus vulgaris poltaratskyi* Finsch** Szibériában, Omszkban a Krepost udvarán sok seregélyköltőláda van kifüggesztve, melyek mind be is vannak népesítve, de kizárólag a *Sturnus vulgaris poltaratskyi*-val.

BREUER GYÖRGY.

Pásztormadár Győrmegyében, 1927. május 30.-án Likócspusztán 5 darab pásztormadarat észleltem, amint a cseresznyefákat dézsmálták. Egy nőtényt elejtettem közülük. Ovariuma már eléggé fejlett volt, a peték javarésze 12-es sörét nagyságnak felelt meg. Mellén, hasán kötőfoltnak minősíthető tollhiány volt.

HEGYMEGHY DEZSÓ.

Pásztormadár Zalában. 1926. június 8. és 9.-én 35 darabból álló pásztormadár csapat tartózkodott Bárándpusztán, ahol a cseresznyefán lakmározta. Egy bizonyító példányt elejtettem.

BÁLVÁNYOSSY LÁSZLÓ.

Pásztormadár Szatmárban. 1928. június havában 2 darab, valószínűleg egy pár, pásztormadár jelentkezett Aranyosmedgyes határában. Szatmár vidékén legutóbb 1908-ban mutatkozott.

DR. SCHÖBER EMIL.

Monticola saxatilis. A borsodi Bükk keleti lábánál fekvő Görömböly-Tapolca fürdőtelep feletti mészkőbányában 1926. május 13.-án kövi rigót figyeltem meg.

DR. MAUKS KÁROLY.

Az aranymálinkó és vadgerle letelepedése. Szováta fürdő létesítése előtt itt az említett két madárfaj egyáltalában nem fordult elő. A fürdő létesítése után 1913-tól kezdve kezdtek mutatkozni, de eleinte csak szórványosan, azután mindig gyakrabban s 1920. óta mind a két faj fészkel itt és fiakat nevel. Arra kell gondolnom, hogy ez a megtelepülés kapcsolatos az ember letelepedésével.

ILLYÉS TIBOR.

Erithacus lusciniá L. és Erithacus philomela Bechst. együttes fészkelése. Ungvár vidékén évek hosszú során megfigyeltem, hogy a kis fülemile és a nagy fülemile együttesen fordul elő és fészkel. A nagy fülemile inkább a patakok mentét és a síkságot kedveli, a kis fülemile ellenben inkább a dombos, erdős helyeket. Ugyancsak egymás mellett fészkel a két faj Turjasebes vidékén (48° 49' é. sz., 36° 50' k. h. Ferro.).

DR. MEDRECZKY ISTVÁN.

A solymosvári sarlósfecske-telep. A Maros folyó jobbpartján, Lippától 2½ km-nyire fekszik Solymos község, Arad megyében. A 252 m. magas hegy csucán van a híres, történelmi multtal bíró festői solymosi várrom, hol 1541-ben Budáról történt menekülése után: IZABELLA királyné trónolt. A hegy részben kopár, köves, részben füves területből áll, itt-ott aránylag kevés cserjével. A romokat több szobának, teremnek és udvarnak circa 10—20 m. magas, üreges falai képezik. Ezeken a romokon hajdanában állítólag *vándor sólymok* (*Falco peregrinus* Tunst.) fészkeltek volna, s egy verzió szerint innen kapta volna nevét a község is; — egy másik verzió szerint a várban lakott királyi solymárokkal volt kapcsolatban a község elnevezése. A romokon fészkelő sólymokat állítólag a később tömegesen fellépő *sarlós fecskék* (*Cypselus apus* L.) szorították volna ki. Valószínűbb azonban, hogy a sólymokat fiókaik folytonos elszedése készítette távozásra, és a sarlósfecskék talán csak azután telepedtek meg a romokon. Az 1912—1913 években a Cypselus-ok életmódjának tanulmányozása végett többször is felkerestem a solymosi várromot. Ezekben az években elég népes volt a Cypselus-kolonia: mindkét évben egyformán körülbelül 150 párba becsültem a fészkelő állományt. Feljegyzéseim szerint 1912-ben IV. 21-én érkeztek és VIII. 12-én távoztak, — 1913-ban pedig V. 4-én érkeztek, és VIII. 6-án távoztak a solymosi sarlósfecskék. Tehát 1913-ban későbbi érkezés mellett korábbi volt a távozás. Megjegyzem, hogy 1913. IV. 27-én Lippa (Temes m.) határában egy magános sarlósfecskét láttam, mely előörs, vagy átvonuló példány lehetett. 1912. VII. 6-án

a fiókákat etető sarlósfecskék élénk mozgalomban vannak, circa 300 drb. cikázik a vár fölött ide-oda, s az eledelt hozók villámgyors nyilalással surrannak a fészeküregekbe. A legalsó fészkek 3—4, a legfelsők 10—15 m. magasságban voltak. Ezen a napon egy ♀ *vörös vércse* (*Cerchneis tinnunculus* L.) keringett a vár fölött, mely többször is leszállt a várfalakra. Meglepett, hogy a Cypselus-ok általában nem törődtek a vércsével, mindössze egy izben vette őt sivitva üldözőbe vagy 8—10 sarlósfecske, de a vércse közömbös nyugalommal szárnyalt előttük. Julius 10-én megtaláltam az itt fészkelő vércse-pár 2 kiröppent fiókáját is, ezek jelenlétét azonban a sarlósok fel sem vették. Julius 24-én mutatkoztak az első kiröppent fiatal Cypselus-ok. Solymoson szerzett információk szerint évtizedek óta fészkelnek ott a sarlósfecskék, s a telep állománya évente 50, illetve 200 pár között váltakozik.

WARGA KÁLMÁN.

Hortobágyi levél. 1927. őszén, október 28-tól november 4-ig figyeltem a hortobágyi pusztá madáréletét. Feltűnt más évekhez képest a vadludaknak gyér számban való megjelenése dacára, hogy épen a fő vonulás idején kerestem fel e vidéket és bár úgy a szomszédos szántóföldek buja buza vetése, mint a hortobágyi pusztá kizöldült mezője, az elegendő viz a szikes tavakban, mind kedvező szituációt jelentett az átvonuló vadludakra nézve.

Feltűnt az Anser albifrons tömeges megjelenésének elmaradása, bár más években épen november első napjaiban a nagy lilik adta a hortobágyi vadludak zömét.

Utóbb nyert hiteles értesülésem szerint november 6—12-ike körül azonban az elmaradt Anser albifrons száma alaposan emelkedett s élénk libamozgás volt a pusztán azon néhány napon át ismét észlelhető. A vadludak ezen szokatlan elmaradását, majd ismét nagyobb számban megjelenését a Hortobágyon feltevésem szerint az okt. 29-től nov. 5-ig tartó sűrű országos köd okozta, mely a jelzett napokon a vadludak folytonos átvonulását akasztotta meg, miután nov. 6-án és a következő néhány napon, amikor a köd ismét szétoszlott, az Anser albifrons újból feltűnően nagyobb számban vonult át s került terítékre.

A sűrű, át nem látható köd különben egyéb zavart is okozott a vonuló szárnyasok között. Így megfigyeltem egy csapatától elmaradt, egyébként sértetlen Turdus pilarist, az úgy nevezett Sárosér partján, valamint egy Pyrrhula rubicilla-t a szállásunk mögött egy akácfán, mely a nagy ködben napokon át ugyanazon helyen tartózkodott, bár a környezet megélhetésére nézve kedvezőtlen volt.

1928. év őszén, november első hetében évtizedek óta nem tapasztalt nagy számban vonult át a hortobágyi pusztán az A. albifrons. A megfigyelt és elejtett libáknak mintegy 70—80 %-a az ez évi költésből eredő

(has és mellfolt nélküli) fiatal példányokból került elő, holott megállapításom szerint az előző év őszén az elejtett lilikek között fiatal alig akadt 1—2.

Ezen évek megfigyeléseiből tehát azon helyes következtetést vonhatjuk le, hogy az *A. albifrons*-nak őszi tömeges megjelenése a folyó évi kedvező szibériai költési lehetőséggel, a kedvező szaporulattal áll okozati összefüggésben.

Ott tartózkodásom alatt a hortobágyi pusztán következő szárnyasokat észleltem:

Anser erythropus, *Anser segetum*, *Anser cinereus*, *Tringa alpina* csapatok (meghatározás céljából néhány lövetett), egy drb. *Larus minutus* (löve), *Numenius phaeopus*, egy-két drb. *Totanus calidris*, számos *Gallinago gallinaria*, okt. 29-én egy csapat *Grus communis*, *Corvus corax*, *Haliaeetus albicilla*, *Otocoris alpestris flava*, kevés *Anas penelope*, *Anas crecca*, és egy földönülő ragadozó, melyben színezete s nagyságára tekintettel, a *Buteo ferrox*-ot ismertem fel.

1928. év őszén az ismert átvonulókon kívül november 15-én nyolc drb. *Charadrius apricariust* is megfigyeltem.

DR. TARJÁN TIBOR.

A monori erdő madarairól. 1928. jun. 12.-én SALMEN J. és HAVERSCHMIDT FR. társaságában meglátogattam a pestmegyei MONOR határában fekvő erdőt és itt röviden közlöm az észlelt madárfajok jegyzékét. Már csak annyiból is érdemesnek tartom ezt, mivel köztudomásszerű, hogy az alföldi erdők sok faj számára valódi oázisok, azután meg tudtommal az említett hely madarairól az irodalomban nem történt még említés. Megjegyzem, hogy néhány madár nem éppen magában az erdőben került szem elé, hanem annak közelebbi környékén. A névsor: *Accipiter nisus* L. (2 példány), *Cerchneis tinnunculus* L., *Turtur communis* Selb., *Columba palumbus* L., *Upupa epops* L., *Coracias garrulus* L., *Oriolus galbula* L., *Garrulus glandarius* L., *Pica rustica* Scop., *Lanius collurio* L., *Lanius minor* Gm., *Picus viridis* L., *Dendrocopus maior pinetorum* Br., *Fringilla coelebs* L., *Carduelis elegans* Steph., *Emberiza citrinella* L., *Certhia brachydactyla* Brehm, *Phylloscopus collybita* Vieill., *Sylvia borin* Bodd. (énekelt), *Sylvia communis* Lath., *Sylvia curruca* L., *Anthus trivialis* L., *Erithacus luscinius* L. Megemlíthetem még, hogy az erdőtől nem messze fekvő u. n. „Bogárzó“-távon egyebeken kívül egy *Podiceps griseigena* Bodd. ♂-et is láttunk.

Kiemelni óhajtom a karvaly jelenlétét, amely alföldi erdőinkben fészkelés idején, úgy tudom nem nagyon ismerős jelenség. Az *Emberiza citrinella* az Alföldön szintén inkább ősztől tavaszig található. Több jel szerint ez a település a budai hegyek felé mutat kapcsolatot s szinte arra lehetne gondolni, hogy a fővárostól mintegy 45 km. távolságban levő

monori erdő a budai vidékről nyerte avifaunájának egy részét. Ez utóbbi körülményt azért is hihetőnek vélem, mert pl. a *Sylvia borin* is — mely poszátaink közül a legkevésbé gyakori faj — Buda tájékán már jobban előkerül. Említésreméltó egyébként az is, hogy a nevezett erdőben az erdei békát (*Rana agilis Thom.*) találtam, mely éppen nem kimondottan alföldi faj. A megfigyelt *Certhiat* HAVERSCHMIDT énekéről ismerte fel a kerti fakúszó gyanánt, amely Hollandiában jól ismert madár. Ez itteni észleléssel szemben *Gengler* (Zur Verbreitung der europäischen Baumläufer. *Pallasia* 2, 1928, p. 161.) ugyancsak az Alföldön, Kiskörösön a *Certhia familiaris* éneklő hímjét találta március hónapban.

DR. VASVÁRI MIKLÓS.

A lilik a Dunántulon. Általánosan elterjedt az a fölfogás, hogy a dunántuli vidékeken a nagy és kis lilik ritkaságszámba megy. A mi vidékünkön — Sümeg, Mihályfa, Kisvásárhely — ez a fölfogás ellentétben áll a való helyzettel. Kb. 10 év óta figyelem itt a vadludakat s azt tapasztaltam, hogy habár a vonulás kezdetén (szeptember és október hónapokban) jóformán csak *vetési lud*-at lát az ember, később, a mint hidegebbre fordul az idő, a ludaknak több mint a fele *lilik*. A Marcal folyása mentén igen nagy számban vonul a vadlud reggel délről észak felé, vagyis a Balatonról a vetésekre, este pedig fordítva északról dél felé, vagyis vissza a Balatonra, illetőleg tán inkább a Kisbalatonra és a balatoni berkekbe éjszakai szállásra.

FORINTOS KÁROLY.

Örvös ludak a Hortobágyon. 1927. március 20-án 2 drb. *Branta bernicla*-t lőttek a Hortobágyon. Előzőleg is lőttek már egy példányt, tehát ebben az időben 3 darab örvös lud esett a Hortobágyon.

DR. NAGY JENŐ.

Fehér vadlud. 1927. február elején Kapuvár fölött naponként átrepült egy vadludcsapat, melyben a második helyet egy fehér példány foglalta el. Kézrekerítése nem sikerült, de az a tény, hogy állandóan a rendes színezetű — sajnos, faj szerint biztosan meg nem határozott — vadludak társaságában volt, arra enged következtetni, hogy albinisztikus példány volt.

BÁRÓ SÓLYMOSY LÁSZLÓ.

Vörösnyaku vöcsök fészkelése Nagylózson. A vörösnyaku vöcsök hazai fészkeléséről meglepően kevés pozitív adatunk van. Így például a Madártani Intézet gyűjteményében csak egyetlen egy tojás van Ujvidékről. A Nemzeti Múzeum gyűjteményében öt fészekalj van. A lelőhelyek: Rákoskeresztur, Ecsediláp, Ujharaszti, Peszér és Szunyog. Erre való tekintettel érdemesnek találom közölni, hogy Nagy-

Lózsón több ízben is fészkel. Első ízben 1923-ban fészkel, majd 1924-ben. 1925-ben kimaradtak, mert akkor igen kevés volt a víz. 1926-ban három pár fészkel, az egyik pár alig 2 méternyire a parttól.

BÁRÓ SÓLYMOSY LÁSZLÓ.

Oidemia fusca L. 1927. nov. 23-dikán Fonyód mellett a Balatonon a füstös réce juvenis példánya lövettet, mely a M. Kir. Madártani Intézetbe került.

DR. SZALAY LAJOS ELEMÉR.

Oidemia fusca L. 1927. dec. 2-dikán Felsőszentiván-on (Fejér m.) füstös réce tojója lövettet.

BÁRÁNYOS JÓZSEF.

Oidemia fusca L. ♂ lövettet 1928. szept. 20-án Bácsszenttamáson. Alig van példa ily korai megjelenésre. 1894 szept. 18-án lőtték az egyetlen korábbi példányt, ugyancsak a Bácsmegyében Csurog községben (Aquila II. p. 187.) 1898-ban a velencei tavon augusztus 18-án is találtak egyet, de CHERNEL szerint ez valószínűleg a tavaszról visszamaradt példány volt.

SCHENK HENRIK.

Oidemia fusca L. ♂ lövettet 1929. jan. 8-án a Baja-Bátaszéki vasuti hid feletti Duna-szakaszon.

FEKETE KÁROLY.

Somateria mollissima elpusztult példányát találták Szeremle nagyközség határában (Pest m.) 1926 január 10-én. A madár kitömvé MIRH JÓZSEF uradalmi fővadász birtokában van.

FEKETE KÁROLY.

Három énekes hattyu tartózkodott 1928. tavaszán Nyirábrányban. Közöttük valószínűleg két him volt, mert állandóan verekedtek és pedig annyira, hogy az egyik elvert és kifárasztott példányt elevenen elfogták. Egy ideig fogságban tartották, de csakhamar elpusztult.

HORVÁTH ALADÁR.

Stercorarius pomarinus Temm. lövettet Hugyag mellett az Ipoly egyik mellékfolyóján 1927. okt. 15-én. A madár varjucsapat közepén állt s házi récét fogyasztott. Hogy ezt ő maga zsákmányolta volna, alig hihető. Inkább azt tartottam valószínűnek, hogy a falubeliek mint döögöt dobták ide.

OSZTROLUCZKY PÁL.

Rissa tridactyla L. lövettet 1922. okt. 22-én Nyiregyházán, amely a debreceni ref. Kollégium gyűjteményébe került.

DR. NAGY JENŐ.

Colymbus arcticus L. diszruhás példányát kaptam 1928. április 12-dikén Mezőszentgyörgyről, Veszprém megyéből. A madár berepült egy udvarba, ahol elevenen elfogták s azonnal autón hozták az állatkertbe, ahol kb. 6 hónapig élt, ellentétben az eddig tapasztalt esetekkel, amikor csak néhány napig élt a fogságban.

CERVA FRIGYES.

Fekete gólya Dél-Zalában. 1926. aug. 11-dikén Nagykanizsa vidékén *fekete gólya* juvenis példányát lőttem, a helybeli főgimnázium részére; 25 év alatt ez a második példány, amely itt előfordult.

BARTHOS GYULA.

Gólyaszaporodási adatok. Fertőrákoson állandóan fészkel egy pár fehér gólya a kastély tetején. 1922-ben 4, 1923-ban szintén 4 fiókát neveltek. Lövön, Sopron megyében 1923. évben a községben két fészek volt a 4 fiókával.

BREUER GYÖRGY.

Apatinban rohamosan fogynak a gólyák. Fájó szívvel vetem papírra ezen néhány sort. Mélyen elszomorító még a gondolat is, hogy 4—5 év múlva eltűnik végleg gyermekkorunk legkedvesebb madara. Valamikor esemény számba ment nálunk az első gólya megjelenése. Öreg és fiatal egyaránt örült a szentnek tartott madarak visszaérkezésének. Babonás tisztelettel rajongtuk őket körül, mondogatva a naiv gólyaverseket. A házon levő gólyafészek szerencsét jelentett lakóinak. Egy gólyafészek elpusztulása — a néphit szerint — szerencsétlenséget hozott a házra s házbeliekre. Boldogabbak is voltak az emberek. Legalább is nem voltak olyan önzők mint ma s elnézték szegénynek, ha tett is egy kis kárt a nádtetőben, vagy ha itt-ott elkapott egy kis baromfit. Bezzeg másképp van ma. Az emberi telhetetlenség és önzés, a természeti szépségek iránti érzéketlenség halálra szánta ezt a madarat is. 1914-ben volt Apatinban még 32 gólyafészek, 84 fiókával; 12 fészekalj 4—4 fiókából állott. Az idén 14 év múlva, már csak 13 fészek van 22 fiókával (1926-ban még 23 fészek volt!) Új fészket már nem rakhatnak sehol s a régieket most már rohamosan pusztítják. 1927-ben 7-et, 1928-ban 4-et romboltak le. Közben egyet ismét kiépítettek. Kéményeken sem türik már. Nem lehetne a gólyafészek tulajdonosainak házadó kedvezményt kieszközöltetni? Nehogy azonban valaki a gólyák megfogyatkozását az élelem hiányában keresse! A Duna árterülete 35 év óta nem változott meg. Élelem bőven van a közelben. Tisztán csak az emberi kapzsiság és tudatlanságon mulik a gólya ijesztő pusztulása.

WÁHL IGNÁC.

A rákosfalvi gólyák. Az „Aquila“ 1922. évf. 175. lapján beszámoltam róla, hogy a Rákosfalván ember emlékezet óta fészkelő gólyapár

elhagyta a fészkelő helyét. Két évig volt üres a fészek. 1925-ben a fészket újból elfoglalta egy gólyapár és rendszeren költött.

DR. DORNING HENRIK.

Vékonycsőrű vitzaposó (*Phalaropus lobatus* L.) lövetett 1920. szeptember 9-dikén Beregsurány határában.

SIKÓ SZILÁRD.

Scolopax rusticola fészkelése Sopron környékén. A Brennbérgbányát körülövező kiterjedt erdőségben az erdei szalonka rendszeren fészkel és költ. 1914. áprilisban kaptam egy pár pelyhes fiókat, 1923. április 13.-án pedig huzáson lövetett egy tojó, melyben egy már majdnem kifejlett tojás volt.

BREUER GYÖRGY.

Tuzok Nagykanizsa határában. Eddig az első és egyetlen előfordulását 1927. szeptember 18-dikán állapítottam meg, amikor is a leányvári réteken szürke gémekek társaságában leszállt egy tuzok-kakas is.

BARTHOS GYULA.

Városi fürjek. Nagykanizsa város belterületén, néhány száz négyszögölnyi területű városi kertben 15 fürjpair fészkel. 1927-ben a belvárosban a hercegi vár udvarán találtam egy elpusztult fürjet, melyben 12 darab tojást számláltam meg.

BARTHOS GYULA.

Buhu Zalában. 1925. február havában Bánokszentgyörgy vidékéről elevenen elfogott buhut hoztak be Nagykanizsára, hogy azt értékesítsék. Nem látszott rajta, hogy fogságban élt volna és arra sem tudtam adatokat szerezni, hogy szökött vadászbuhuról lehetne szó; így feltételezhető, hogy valóban vidékünk orniszához tartozó madárról van szó, mint a néhány évvel ezelőtt itt elejtett császárfajd-kakas esetében is.

BARTHOS GYULA.

Buhu költött 1927-ben Pilisszentkereszt határában, és pedig a községtől délre levő vadászház körüli erdőben, a háztól kb. $\frac{3}{4}$ kilométerre keletre, és pedig faoduban. 2 fióka volt az oduban, de az szűk volt nekik, s az egyik kitérte a másikat, azt aztán valaki elvitte s Budapesten értékesítette. A másik később kirepült.

SZEMERE LÁSZLÓ.

Fakókeselyű Aszófőn. 1926. szeptember 23-dikán Aszófő határában 11 darab fakókeselyű jelentkezett. Ezek közül kettőt lelőttek, mire Tihany község határába mentek át.

KOVÁTS ELEMÉR.

Keselyük Dunántulon. 1914. júniusában Ormándon (Komárváros mellett, Zala-m.) 2 db. *Gyps fulvus* lőttek. Egyik kitömve GRÓF SOMSSICH ANTAL tulajdonában van (Ormándon.) 1928. jun. 5-én MAY MÁTYÁS diszeli közjegyző értesítése szerint Tapolca körül is láttak öt keselyűt.

DR. VASVÁRI MIKLÓS.

Pandion haliaëtus adatok. 1928. jul. 20-án és aug. 8-án Erdélyben, Tordaszentlászló felett egy-egy *Pandion haliaëtus* figyeltem meg. Mindkét alkalommal a kb. 10 km. távolságban folyó Szamos irányába repült nem épen magasan. Ugyanezen év április 13-án a varászlói halastavaknál (Somogy m.) láttam egy példányt halprédával karmai közt; itt egyet régebben is elejtettek már, mely BEKSITS TIBOR birtokában van (jelenleg Pellérdén.) Nálunk jobbra a költözés idején, főleg tavasszal áprilisban kerül elő; így pl. 1928. IV. 27. körül GRAEFL ANDOR lőtt egyet Kétútközön (Heves-m.) és ugyanezen időtájban Piliscsában is lőttek egyet. A budapesti állatkert ugyanezen évnek szintén áprilisában és októberében kapott Gödöllő-ről a halastavak mellől egy-egy vasban fogott példányt. Magyarországon a *Pandion* fészkeléséről a múltban is kevés adatunk volt, a jelenben meg úgyszólván semmi. Lehet, hogy hazánk számos ujkori tógazdasága vonzólag hat majd reá, értve kivált a Dunántúl sok halastavát. Mert, hogy „szoktatható” egy bizonyos újabban keletkezett halaszvízhez is, erre vonatkozólag ismerünk példát. A halbani halastavak 1880-ban létesültek és *Topp* erdész az első *Pandion*t 1887-ben ejtette ott el; s mint egy húsz év alatt csaknem 200 példányt (!) lőtt belőle; 1894 és 1895 áprilisában 10—10 (!) darabot. A további években megfogytak. (KOLLIBAY P. Neue Beiträge zur Vogel-fauna Schlesiens. Berichte d. Ver. schles. Ornithologen, 1910, p. 29, 30.) Igaz, hogy Németország egészen másként áll *Pandion* népesség dolgában, mint Magyarország, ami vonulási időben is érezteti hatását.

DR. VASVÁRI MIKLÓS.

Kigyászölyv fészkelése a Zengőn. 1926. május 16-án a 683 méter magas Zengő-hegy tövében ugyanazon a fenyőfán találtam a kigyászölyv fészket, amelyen 1924. április havában is megtaláltam (lásd *Aquila* XXXII—XXXIII. p. 254).

AGÁRDI EDE.

Fekete harkály (*Dryocopus martius* L.) került kézre 1928. nov. 27-dikén Nagylózsón, cserfa erdőben. Itt még sohasem láttam s nem is hallottam, hogy valaha előfordult volna.

BÁRÓ SÓLYMOSY LÁSZLÓ.

Fekete harkály előfordulása. 1927. január 13-án Pécsvárad községi erdőjében két darab fekete harkályt láttam. Nálunk még nagyon

ritka, két évvel ezelőtt láttam egyet, azóta nem, pedig állandóan télen nyáron járom az erdőt. Fészkelve itt még nem találtam.

AGÁRDI EDE.

A vetési varju terjeszkedése. A vetési varjak Apatin vidékén eddig nem fészkeltek. Hozzánk csak a hidegebb idő beálltával szoktak volt jönni. Téli át tizezrével tartózkodtak a Dunamenti nyár- és fűzfa erdőben. Tavasszal rendszeren eltűntek. Nem szívesen látott vendégek, mert magas hónál ezrével lepik el a kukoricagórékat s úgy „tapadnak“ azon, mint nyáron a legyek. Egy feketeség ilyenkor a górék lécezete. 1924-ben azonban többen itt ragadtak, s az idén már több, mint 300 fészket számoltam az általuk elfoglalt fákon. A telep azonban nem igen fog megnagyobbodni, mert tüzzel-vassal pusztítják őket. A Dunától néhány kilométerre fekvő erdőben ütötték fel tanyájukat s a körülötte fekvő kukorica földeken — különösen tavasszal — a vetőmag kisedésével óriási károkat okoznak.

WÁHL IGNÁC.

Hajnalmadár Pesthidegkuton. Pesthidegkut (Pest m.) község határában a Fazekashegy sziklás oldalán 1926. dec. 22-én egy *Tichodroma muraria* L. példányt volt alkalmam megfigyelni. Prizmás távcsővel figyelve: rendkívül meglepődve állapítottam meg, hogy egy még nyári tollazatban lévő ♂ példány van előttem. Kiterjedt fekete torokfoltja mélyen a mellig nyult alá. NAUMANN szerint az öreg hajnalmadarak már a tél folyamán kezdik meg a kistollazat vedlését, és a fej, a nyak egyrésze, a torok és a begy a mellig már igen korán kapja meg tavaszi nászruháját. Lehet, hogy egy ilyen korán vedlett példány volt előttem. Repülés közben bizonyos távolságtól majdnem egészen feketének látszott. Röpte a *bubos banká*-éhoz igen hasonló, már rövid farka és hosszú csőrénél fogva is. Röptében hol jobbra, hol balra lendíti testét, s így némileg *Scolopax*-ra, sőt denevérré is emlékeztet.

WARGA KÁLMÁN.

Hajnalmadár a borsodi Bükk Szeleta barlangjában. 1927. okt. 30-án fiammal a Szinva-völgy hámosi szakasza felett fekvő Szeleta barlangjában jártam, mely őskori leletei révén tudvalevőleg leghíresebb barlangjaink egyike. Éppen HERMAN OTTÓ lankadatlan buzditása folytán indult meg e barlangban 1906-ban a napjainkig tartó ásatás, mely az ősköri ember kulturájának maradványait nem remélt nagy számban hozta napfényre.

E mészszirtek mögé rejtett barlang mellett pihenőt tartva, egyik fiam hajnalmadarat pillantott meg, mely egyenesen a barlang bejáratának tartott. Utána mentünk vidékünk e ritka vendégének s csakhamar ráakadtunk a barlang előcsarnokának nagy kupolájában, hol teljesen otthonosnak érezve

magát, végigkutatta a sok hasadékot és sziklapárkányt, nem sokat törődve jelenlétünkkel. Ha már nagyon közel jöttünk hozzá, kiszállt a barlang nyílásán, csakhamar azonban ismét visszatért.

Ugyanaznap délutánján fiaim valószínűleg ugyan e példányt látták újra a Szinva-szoros felső végén épült „csordásház“ feletti sima mészkő-falon, az itt telelő hajnalmadarak e kedvenc tartózkodási helyén. E helyen 1921. XII. 8-án néhai id. SZEÖTS BÉLA figyelte meg a Tichodromát; a következő években ugyan e helyen a diósgyőri erdőmérnökök közül többen és több ízben látták; 1926. XI. 26-án pedig magam is láttam ugyan e meredek — kissé áthajló — sziklafalon.

1927. november 1-én az óhutai völgy mészkőbányájában — mely a Szeleta barlangtól légirányban 6 km-nyire fekszik — láttam hajnal-madarat, mely ismételten átrepült a szemközti Nagy Sánc mészsztirtjeire, honnan vissza-visszatért a kőbánya meredek falaira. Az itt dolgozó munkások egyikének bemondása szerint e szép madár minden évben felkeresi a köfejtőt; 1927. XII. 3-tól XII. 10-ig is látható volt. A dolgozó munkásoktól ugylátszik egyáltalában nem fél.

DR. MAUKS KÁROLY.

Hajnalmadár Kisperegen. 1925. okt. 19-dikén estefelé láttam egy darabot, amint ide-oda kuszott az egyik ház falán. Olyan bizalmas volt, hogy kalappal leüthettem volna. Vidékünkön még sohasem láttam, amit nem is csodálok, mert hiszen teljesen sikk az első olyan terület, ahol a hajnalmadár előfordulhat kb. 70 kilométernyire van tőlünk.

CSATH ANDRÁS.

Hajnalmadár Tápiógyörgyén. 1928. okt. 23-dikán Tápiógyörgyén hajnalmadarat lőttem, mely házunk tetején röpködött. Nálunk még sohasem figyeltem meg ezt a sziklás vidékhez kötött fajt. A madár a M. Kir. Madártani Intézet gyűjteményében van.

DR. GYÖRGYÉY ADOLF.

Hajnalmadár újabb megjelenése Csabrendeken. Az „Aquila“ 1916. évfolyamának 349-dik lapján közölte CHERNEL ISTVÁN, hogy az 1917. év január és február havában hajnalmadár tartózkodott Csabrendeken. 1928. február 24-dikén ismét megjelent a község belterületén levő lakásomnál.

DR. BARCZA LÁSZLÓ.

Hajnalmadár a Szentgyörgyhegyen. 1924. okt. 14-dikén MESZLENY PÁL a Badacsony szomszédságában levő Szentgyörgyhegyen az egyik bazaltsziklán hajnalmadarat látott. Okt. 13-án a Badacsony fölött 3 darab Aquila chrysaetus-t figyeltem meg, két öreget és egy fiatal madarat.

CHERNEL ISTVÁNNÉ.

A csicsörke az Alföldön. A csicsörkét eddig Apatin környékén nem észleltem. Egy pár igen korán — március 27-én — szokatlan énekével, mindenki figyelmét magára vonta, ki házunk előtt elment. Egészen május végéig tartózkodtak udvarunkban. Nagy élvezetem volt csilingelő csicseregésében, melyet akkor is hallatott mikor egy magasabb fáról mintegy „lecsuszva“ a levegőben bokorra szállt. Érdekes volt a levegőben való enyeltésük, mikor hegyes zeg-zugban röpködtek. Fészket nem tudtam meglesni. Három fiatalot láttam 1926. április 30-án az öregekkel, tehát itt költöttek is.

WÁHL IGNÁC.

A csicsörke fészkelése Veszprém megyében. Az 1920., 1922. és 1923. években Dég és Enying vidékén nézetem szerint állandóan fészkelte a csicsörke, mert ha nagyszámban nem is, de május, június hónapokban mindenkor biztosan és nehézség nélkül rátalálhattunk. Dég-en 1925. és 1926. június havában gyümölcsös kertünkben többször láttam. 1920-ban nyáron is láttam dégi szőlőnkben és kertünkben, ugyszintén a lepsényi kertekben 1922. és 1923. években.

BESSENYEI ISTVÁN.

Csicsörke Győr megyében. Az irodalom szerint a csicsörkét eddig elé még nem figyelték meg Győr megyében. 1927. április 24-dikén láttam egy példányt Győrött.

BURNOVSZKY ISTVÁN.

A csicsörke a Kis-Alföldön. Csorna környékén minden tavasszal megfigyeltem s azért rendes lakónak és fészkelőnek véltem. Nyári megjelenésére nem emlékszem. Fészket, tojásait, fiait nem találtam. Utoljára június közepe táján találkoztam vele a község területén, amikor nász-dalát énekelte. Ebből arra következtetek, hogy elvétve költet.

KIRÁLY IVÁN.

A csicsörke Bereg megyében. A csicsörkét ezideig Bereg megyében sohase láttam, így határozottan merem állítani, hogy annak sik részében nem költ. A megye magasabb fekvésű és hegyes vidékén sem láttam, bár ott vadászat közben igen gyakran megfordultam, s így ezt az eléggé feltűnő madarat okvetlenül észre kellett volna vennem. Máramaros megyében szintén igen sokat ornithologizáltam, de ott se találkoztam vele.

KABÁ CZY ERNŐ.

Adatok a csicsörke előfordulásához. A csicsörkét Ungvárott 1890. óta évről-évre megfigyeltem, de már ifju koromban ismertem. Érkezése április közepén, távozása október végén, november elején.

Némely évben télen át is kitart. Így 1895. febr. 23-án —19 C° mellett; 1899-ben egy csapat; 1910-ben egész télen itt.

Mennyiségre nézve változó; érkezésre nézve a hímek megelőzik a tojókat; néha, pl. 1917. IV. 1. párosan.

Ungváron valamint Szlovenszkóban inkább a dombos helyeket és kerteket, különösen a gazdasági és konyha telepeket kedveli, ahol főképen a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*), *utmenti laboda* (*Atriplex patulus*), *uti lapu* (*Plumbagineae*), *vörös répa* (*Rapa vulgaris*) stb. zöldségek magvait fogyasztja.

Mint fentebb említettem még gyermekkoromból ismerem a csicsörkét, még pedig hogy szülőföldemről Urvölgy zólyommegyei községből, ahol már akkor, tehát a múlt század 60-as éveiben állandó fészkelő madár volt. Urvölgy 728 méter magasságban fekszik.

MEDRECKY ISTVÁN.

A kerti sármány új lelőhelye Pest-megyében. PÉTER IMRE megfigyelőnk sármányok után való érdeklődésem folytán az *Emberiza hortulana* L. egyik példányát küldte be Szadáról. Kérdezősködésemmre megtudtam, hogy ott ez a faj nem ritka, ellenben az *E. citrinella* a költési időben nem fordul elő.

DR. VASVÁRI MIKLÓS.

Parus lugubris Kolozs megyében. A kolozsvári zoológiai múzeum madárbörgyűjteményében találtam 1928 nyarán a következő Kolozs-megyei példányokat: (Ivarjelzés nélkül) Középlak, 1913. XI. 23. — (Ivarjelzés nélkül) Középlak, 1914. I. 4. — ♂ Középlak, 1913. XI. 22. — ♂ Középlak, 1913. XII. 23. — ♂ Középlak, 1914. I. 4. — ♀ Középlak, 1914. I. 13. — ♂ ♀ Gyalu, 1911. V. — ♂ ♀ Gyalu, 1911. VI. — ♂ Békás, 1911. V.

Különös figyelmet érdemelnek a május s junius hóban, tehát fészkelési időben gyűjtött példányok. Az irodalom szerint a gyászoscinege Erdélyben csupán Alsó-Fehér-, Hunyad- és Krassó-Szörény-megyékből volt eddig ismeretes és így a kolozsmegyei előfordulások legszakibb elterjedési adatait jeleznék. Ezek után bizonyára közbeneső területen, tehát Torda Aranyos-megyében is elő fog kerülni.

DR. VASVÁRI MIKLÓS.

A szőlőrigó (*Turdus iliacus* L.) előfordulása a Magas Tátrában. 1927. augusztus 6.-án a Magas-Tátra hegységben, Barlangliget és Késmárk között, a szőlőrigónak már teljesen kifejlett, de kétségtelenül azévi fiatal példányát találtam elhullva. Bőrét a m. kir. Madártani Intézetnek küldtem meg.

DR. GYÖRFFY ISTVÁN.

Jegyzet: A beérkezett példány fiatal volta, valamint a nyári dátum alapján a faj ottani kivételes fészkelése is feltehető — tekintve, hogy bár tömegei Európa északi régióiban laknak, kivételes fészkelését Tübingián kívül északkeleti Németországban, valamint Lengyelországban is észlelték már. A Tátrában való fészkelése annál is valószínűbb, mert őszi vonulásain csak októbertől kezdve szokott Magyarországon megjelenni.

Cs. T.

Accentor collaris a Bisztra-havason. A Szeben megyében fekvő sebesvölgyi hegyvidéknek három jellemző madara van: a *vizirigó*, a *magtörő szajkó* és a *havasi szürkebegy* (*Accentor collaris* Scop.) A Sebes folyóba ömlő Bisztra patak mellett fekvő vadregényes Bisztra-telep körötti erdőkben 1905. VII. 1-től VII. 6-ig terjedő időközben, körülbelül 1400 m. tengerszin feletti magasságban, több ízben láttam *havasi szürkebegy*-eket. Összesen mintegy 3—4 öreg, és 4—5 röpképes fiatal példányt figyeltem meg. Az ottani oláh pásztorok, favágók és szénégetők szerint ez a madár e környéken rendes fészkelő, évente kétszer költ, és fészket legtöbbször valami sűrűbb cserje tövében a földre rakja, de sziklarepedésekben is fészkel. Bár ottlétem éppen a második költés idejébe esett, fészket nem volt szerencsém fölfedezni. *Tschusi* szerint az erdélyi havasokon a *déli havasi szürkebegy* (*Accentor collaris subalpinus* Brhm) nevű alak fordulna elő, *Hartert* azonban az idevágó eddigi vizsgálatokat nem tartja elégségeseknek ezen forma önállóságának elismerésére. WARGA KÁLMÁN.

Tökésréce albino. *Kiskúndorozma* mellett a „Nagyszék”-en magam sok ízben, intézetem assistensei is több hónapon át figyeltünk meg egy tiszta fehér tökés réce tojót, amely rendszerint különválva a többi rendes récétől is, messze kiritt a sásos környezetből. Azaz mégsem volt teljes egyedül, mert állandóan mellette volt egy rendes ruházatú gácsér. A madár egész fehér, teljes pigmentum nélküli albino volt, mert többször tollászkodott, nyújtózkodott, volt alkalmam jól megfigyelni. Csőre pirosas-sárga. Viselkedése sajátos vala. Inkább azt hinnők, hogy óvatosabb volt, mint többi társa, pedig ellenkezőleg. Mikor az egész réce had figyelt, a fehér tojó csak lappangott, nyugtonmaradt gácsérjával; később kiegyenesedett, figyelt nyújtott nyakkal s csak nagy óvatosan késlekedve kapott mindig akkor szárnyra, amikor társai már néhány métert felemelkedtek a levegőben. Akkor aztán ő is nagy magasságba villódzott fel a többi megzavart csapattal együtt. Érdeklődtem a Nagyszék partján dolgozó magyar földműveseknél, látták-e? Az egyik azt mondotta: „egy járt itt a nyáron, más évben nem láttam.” A következő napokon láttam: 1926. IX. 25; X. 9, 11, 18, 22; XI. 10; XII. 1, 5; 1927. II. 27; IV. 3, 17.

1927 szeptember közepén a Nagyszék-et egészen kiszáradva találtam. Csak az októberi esőzéskor teltek meg mélyebb laposai, s jöttek vissza a vízi madarak. De a szép fehér tökés réce többé nem mutatkozott.

DR. GYÖRFFY ISTVÁN.

Albinisztikus madarak Szilsárkány vidékén. Az 1922/27 évek között vidékünkön a következő albinókat figyeltem meg: 1922-ben tiszta fehér *Emberiza calandra*-t a csornai országuton, a többi normális színű sordély között; fehértarka *Passer domesticus*; tiszta fehér *Phasianus*

colchicus; 5 darab fehér-tarka *Corvus frugilegus*; ezek közül 4-nek a szárnya, farka, és a melle volt fehér és fekete, továbbá fekete-fehér-tarka tollakkal, az ötödik példányon pedig a toroktól a nyak közepéig huzódott egy széles fehér folt.

MIKOLÁS KÁLMÁN.

Késő őszi fecske adatok. Vidékünkről 1927 év őszén a szokott időben vonultak el a fecskék. Ezért meglepett, amikor Nagycsákányban október 23-án egy *Delichon urbica*-t láttam. A napsütötte várkastély tornya körül repdesett; ugyanis a hidegben csak itt találhatott kevés eséséget. Szárnyáról 2—3 evedzótoll hiányzott. Csak néhány napig láttam még itt e legyengült fecskét.

A másik: a *Hirundo rustica*, mely egy istállóban tartózkodott, még novemberben is látható volt. Már áttelelésre gondoltam, midőn november 11-én — mint naponta tette — ismét kiszállt, azonban a nagy és hideg esőben elpusztult.

WALZEL JÓZSEF.

Áttelelő füsti fecske. 1924/25 telén Szilsárkány egyik majorjában áttelelt egy füsti fecske. Utoljára november 9-ikén volt a szabadban, amikor az ólmos eső visszakergette az istállóba. November 9-től március 11-ig állandóan az istállóban tartózkodott. Élelmét a marhákön áttelelő légyfélék alkották, amelyeket a barmokra szállva szedegetett föl. Ez a fecske anyamadár volt s a rákövetkező nyáron abban a fészekben költött, amelyben a télen át lakott.

MIKOLÁS KÁLMÁN.

A bóra és vándormadaraink. Az Isonzó melléki Karszton (Plava mellett) 1915. év őszén szeptember 9-én jelentkezett a bóra. Ez időtől kezdve igen kevés fecskét láttam. Mindössze is IX. 11. és 14.-ről jegyeztem föl 1—1 *füsti fecskét*; a legutolsó párt pedig IX. 23-án láttam, amikor 5° C hideg volt és érezhető bóra.

Ugyan ebben az időben a következő éneklőket jegyezhettem föl:

IX. 16. *Lanius excubitor* L., *Sylvia borin* Bodd., *Sylvia curruca* L., *Muscicapa collaris* Bechst.

IV. 17. *Erithacus phoenicurus* L., *Erithacus luscini*a L.

IX. 25. *Phylloscopus collybita* Vieill.

Ugy látszik azonban, hogy a bóra nem riasztotta el valamennyi éneklőt, mert amint október 10. után az idő enyhébbre fordult, napos, esős idő váltakozott, főként sok *poszátát* hallottam dalolni, a *mezei pacsirta* pedig „égbe furta énekét“.

X. 18-án megkezdődött a III. olasz offenziva s ezzel egyidőben nagyon beesősödött, sőt hamarosan havazott is. Az énekesek ezentúl közeliünkben nem mutatkoztak.

DR. GAÁL ISTVÁN.

Molnárfecskét (*Delichon urbica*) láttam 1926 december hó 30-ikán Lussin szigetén, a Monte Giovanni déli lejtőjén, meleg napfényben.

FÁY ALADÁR.

A bibic, fehér gólya és füsti fecske megérkezése Szarvason.
— Die Ankunft des Kiebitz, Weissen Storches und der Rauchschwalbe in Szarvas.

Gróf BOLZA GÉZA megfigyelései:

Beobachtungen des Grafen GÉZA VON BOLZA.

A megfigyelő állomás földrajzi fekvése:

Geographische Lage der Beobachtungs-Station:

É. sz. 46° 52' K. h. 38° 13' Ferro. Magasság: 85 M.
 N. B. Ö. L. Höhe:

Év — Jahr	Bibic — Kiebitz Vanellus capella SCHAEFF.	Fehér gólya — Weisser Storch Ciconia alba L.	Füsti fecske — Rauchschwalbe Hirundo rustica L.
1891	III. 11.	—	IV. 6.
1892	II. 25.	—	III. 29.
1893	II. 27.	III. 30.	IV. 5.
1894	II. 28.	III. 14.	IV. 9.
1895	III. 18.	IV. 4.	IV. 4.
1896	III. 6.	III. 21.	IV. 9.
1897	II. 19.	III. 30.	IV. 2.
1898	II. 25.	III. 21.	III. 31.
1899	II. 20.	IV. 4.	IV. 8.
1900	II. 21.	IV. 3.	IV. 6.
1901	III. 3.	III. 26.	III. 20.
1902	II. 25.	III. 24.	IV. 3.
1903	III. 2.	—	—
1904	II. 14.	III. 28.	IV. 10.
1905	III. 13.	III. 27.	IV. 3.
1906	II. 28.	IV. 4.	IV. 11.
1907	III. 7.	III. 31.	IV. 15.
1908	II. 26.	III. 31.	IV. 12.
1909	III. 8.	IV. 1.	IV. 6.
1910	II. 23.	IV. 1.	IV. 15.
1911	II. 25.	—	IV. 12.
1912	II. 13.	III. 28.	IV. 9.
1913	III. 7.	—	III. 25.
1914	II. 24.	—	IV. 10.
1915	III. 3.	IV. 2.	IV. 3.
1916	III. 5.	III. 30.	III. 28.
1917	III. 7.	III. 27.	III. 31.
1918	—	IV. 4.	IV. 9.
1919	—	IV. 22.	IV. 3.
1920	II. 25.	III. 22.	IV. 12.
1921	III. 2.	III. 30.	IV. 10.
1922	II. 24.	III. 24.	IV. 8.
1923	III. 1.	III. 30.	IV. 7.
1924	III. 8.	III. 24.	III. 25.
1925	II. 17.	III. 24.	III. 27.
1926	II. 20.	IV. 4.	III. 31.
1927	III. 1.	III. 26.	IV. 5.
1928	III. 5.	IV. 9.	III. 31.

Korán érkező kócsagok. 1926-ban már korán jelentkezett Fonyódon az úgynevezett bézsényi berekben a kócsag. NAGY LAJOS tőzegtelepi igazgató már február 28-ikán látott három példányt vadlibázás közben.

DR. SZALAY LAJOS ELEMÉR.

Erdei szalonka a kutban. 1926 okt. 17-dikén Csaroda községben reggelre *erdei szalonkát* találtak az egyik gémes kutban, melyet néhány napig életben is tartottak. A madár valószínűleg nekirepült a sötétben magasra felnyuló kutostornak és elszédülve belezuhant a kutba. Hogy az egyébként nagyon éleslátású *erdei szalonkát* érhetik ehhez hasonló balesetek, erről meggyőződtem a beregszászi erdőkben, ahol a keresztülvonuló vasuti töltés mellett a sürgönydrótok alatt többször találtunk törött-szárnyu, sőt holt *erdei szalonkákat*, amelyek huzáskor repültek neki a drótnak.

Ezzel kapcsolatban megemlítem, hogy 1905 november havában én is kihalásztam a kutból egy *szárcsát*. Akkoriban ehhez az esethez azt a megjegyzést fűztem: „köd, gémes kut, mocsaras vizek kiszáradva”. Nem tartottam akkoriban kizárva azt az eshetőséget, hogy a *szárcsát* a mélyből felcsillanó víz vonzotta a leszállásra; valószínű azonban, hogy a *szárcsa* is a ködben nekiment a gémeskut ostorának és így zuhant bele a kutba.

KABÁ CZY ERNŐ.

Ugartyukok állandó átvonulása. Nagyon érdekes jelenség, hogy a Nagykanizsától délnyugatra fekvő Gyótapuszta egyik 60 holdas mezőgazdasági tábláján, mely magasabb fensikszerű, évről-évre következetesen megjelennek az *ugartyuk* 12-től 50 példányig való csapatai, az eddigi megfigyelések szerint okt. 10. és nov. 3. között. Talán arra lehet visszavezetni ezt a föltűnő jelenséget, hogy a csapatokat olyan *ugartyuk* vezeti, amely ezt az utat már több ízben megtette. Nagy kérdés azonban, hogy honnan valók ezek az *ugartyukok*? Ha madaraink általánosan követett délnyugati vonulási irányából indulunk ki, akkor ezek valószínűleg magyar madarak.

BARTHOS GYULA.

Asio accipitrinus tömeges megjelenése. 1923. november 18-án megérkeztek Lövöre (Sopron megye) a nádi *fülesbaglyok*. Az erdő szélén közel egy tóhoz leereszkedtek, miután előbb varju módjára kóvályogtak és közbe-közbe vijjogtak. A nedves réten meglapultak; közéjük menve csak nagy nehezen, egyenként kaptak szárnyra és a közelben kóvályogtak; 30—40 darab lehetett egész kis területen. Csak pár száz lépésre repültek és újból leereszkedtek. Igen erős egérvárásos év lévén itt is teleltek.

BREUER GYÖRGY.

Loxia curvirostra L. és Loxia leucoptera bifasciata Brehm
Budapest. 1926 január havában egy 10—12 darabból álló *keresztcsőrű* (*Loxia curvirostra L.*) csapat tartózkodott B u d a p e s t határában a Svábhegy és Zugliget fenyvein. Ezekből 1926. I. 6-án több példányt elfogtak, melyekből néhány a budapesti Állatkertbe került. — Régi jegyzeteim szerint 1894 október havában a budapesti Városligetben tanyázott egy 20—25-ös csapat *kis keresztcsőrű*, melyekből 1894. X. 10-én és 14-én egy-egy him példány lett elejtve.

1894. XII. 27-én 4—5 drb. *szalagos keresztcsőrűt* észleltem a budapesti Városligetben, amint az erdei és fekete fenyők tobozait bontogatták. A szárnyukon lévő kettős szalag rögtön elárulta fajukat.

WARGA KÁLMÁN.

A keresztcsőrű 1927 évi inváziója Magyarországon. Az 1927 évben európszerte keresztcsőrű-invázió volt, amely azonban csak egyes területeken öltött nagyobb méreteket, így főként a Svédországtól délre és délnyugatra eső országokban. Különösen sok volt Angliában. Németországban már jóval kisebbmértű volt ez a beözönlés.

Magyarországon is csak kisebb méretű invázióról adnak hírt megfigyelőink. Nemesak hogy nagyon kis mennyiségben jelent meg, hanem nagyon kevés helyen is, úgy hogy méreteiben össze se lehet hasonlítani a legutolsó 1909 évi nagy invázióval.

Keletről nyugat felé haladva a következő helyeken jelent meg:

T a r p a (Bereg m.) KABÁ CZY ERNŐ augusztusban figyelt meg egy kóborló csapatot.

D e b r e c e n. Dr. NAGY JENŐ szerint szeptember elejétől kezdve november közepéig kb. 15—20 darab két csapatra osztva járta a vidék fenyveseit, főleg azonban a debreceni Nagyerdőt. Az egyik csapatban csupa zöldszínű madár van, tehát fiatalok és tojók, a másikban csupa piros him társult.

D i ó s j e n ő (Nógrád m.) RÉZ ENDRE június 1-én 200—300 darabból álló csapatot látott, majd július 22-én újból észlelt 10—15 darabot.

B u d a p e s t. Október 10-től november 15-ig a Svábhegyen 10—12 darabot figyelt meg WARGA KÁLMÁN.

S z é k e s f e h é r v á r o t t állítólag szintén láttak néhányat.

V á r p a l o t a (Veszprém m.) Október 26. és 27-én 6 tagból álló családot észlelt VITÉZ CSÖRGEY KÁROLY.

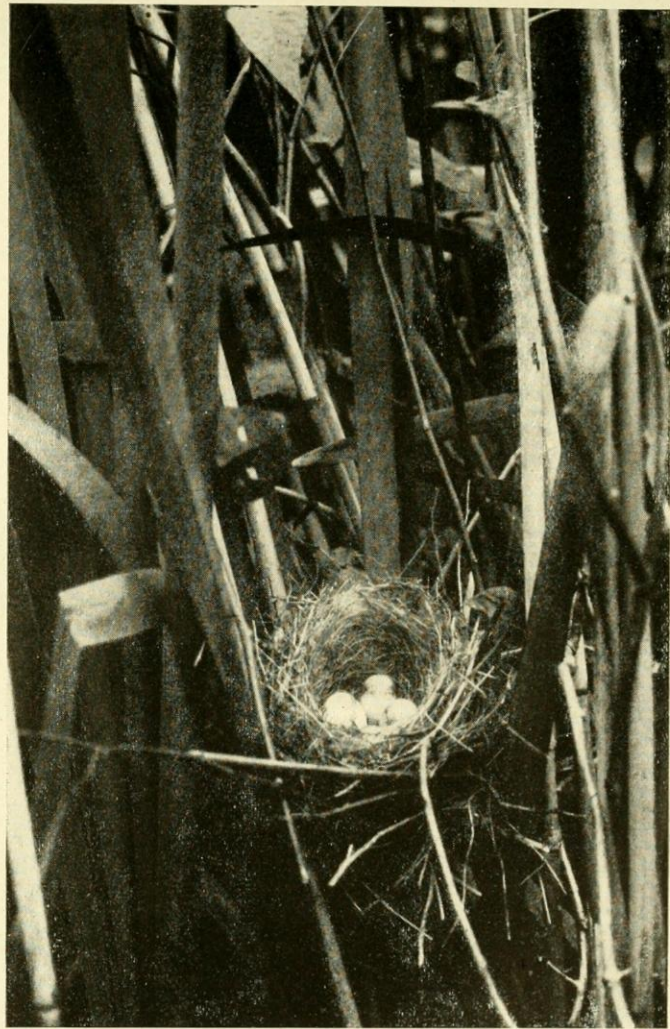
B o g y o s z l ó (Sopron m.) KIRÁLY IVÁN július 19. és 21-én, továbbá augusztus 4-én minden alkalommal 4 darabot látott.

N a g y k a n i z s a vidékéről BARTHOS GYULA a következő jelentést küldte;

„1927-ben első ízben figyeltem meg N a g y k a n i z s a vidékén a

Szarka fészke a nádiban: Óverbász 1928.
Nest von *Pica rustica* L. im Rohr: Óverbász 1928.

Tövisszuró gébics fészke a nádiban: Óverbász 1928.
Nest von *Lanius collurio* L. im Rohr: Óverbász 1928.

Loxia curvirostra-kat, még pedig több helyen is. Julius 21-én Obornak erdei fenyeseiben láttam 7 darabot; július 23-án Bajcsa községben 1 darabot és szeptember 2-án Homok-Komárom alatt a luc és erdei fenyőkkel elegyes uradalmi erdőben élénk toboz-szaggasítás közben kb. 12 darabot. Nehány elejtett példány valamennyi juvenis volt. Harminc évre terjedő állandó megfigyeléseim folyamán eddig még soha se talákoztam vidékünkön ezzel a fajjal.

Hogy honnan származtak a hozzánk érkezett keresztcsőrűek, amelyek ugyáltszik valamennyien a kis fajhoz (*Loxia curvirostra* L.) tartoztak, azt biztosan nem tudhatjuk. Minthogy azonban téli vendégeink java részét északeletről szoktuk kapni, nagyon valószínű, hogy ezek is onnan érkeztek. Nagy mértékben támogatja ezt a föltevést az a körülmény, hogy 1927 nyarán SCHARLEMANN szerint (Ornith. Monatsberichte 1928 p. 18) Ukrajnában is volt nagyszabású invázió. Érdekesen összevág az a tény is, hogy Kievkörnyékén szintén 1909-ben volt az utolsó nagy beözönlés, tehát ugyanakkor, mint Magyarországon.

SCHENK JAKAB.

Szarkafészkek a nádasban. Az AQUILA 1906 évfolyamának 214. lapján már közöltem, hogy Óverbászón, ahol igen kevés a fa, a szarkák fészkelés céljából a nádasba menekülnek. A szarkáknak ez a szokása a későbbi időben mind gyakoribb lett, különösen a világháború idejében, amikor igen gyakran nem lehetett learatni a nádat. A szarkák ugyanis avas nádterületeket igényelnek a nádasban elhelyezendő fészkeik részére, egyrészt, hogy megfelelő alapzatuk legyen, másrészt, hogy elrejtve legyenek. A mellékelt fényképen (VIII. tábla) látható ily nádba rakott szarkafészkek többnyire 40 centiméter magasságban van a víz fölött. Látható, hogy a fészkek miben sem különbözik a szarkának fára rakott fészketől, éppen olyan teteje is van, mint annak. 1928-ban 5 kilométer hosszú nádsávban 10 ilyen nádasba rakott fészket találtam.

További megfigyelések majd megmutatják, hogy mennyire állandósul a szarkáknak ez a fészkelési módja. Mindenesetre érdekes volna megtudni, vajjon másutt is szokott-e fészkelni a nádasban.

Ezzel a megfigyeléssel kapcsolatban még megemlítem, hogy ugyancsak 1928-ban a nádasban levő fűzfán láttam egy szarkafészket *tető nélkül*. A madarat láthatólag az a törekvés vezette, hogy elhagyott fészket mutasson. A fészkek közelében azonban láttam a madarat, amint ült a fészkekben s később tojásokat is leltem benne.

SCHENK HENRIK.

Tövisszuró gébics fészkelése a nádban. Ez a madár nálunk mindenfelé elég gyakori, ha nem is annyira mint régebben, aminek az az oka, hogy majdnem tisztára kiirtották a dülő és egyéb mezei utak menti Lycium-sávokat, ami a karvalyposzáta állományát is nagyon megritkította.